

'Ik wilde alleen zwanger worden van iemand die ik goed kende'

'Vanaf mijn twintigste wilde ik al kinderen. De vraag met of zonder man was toen totaal nog niet aan de orde. Maar toen ik 33 was en nog steeds alleen, ging ik toch denken: zal ik wachten op de ideale partner om samen een gezin mee te stichten of ga ik, dan maar zonder man, alléén voor de opvoeding van een kind? Ik heb voor dat laatste gekozen. Een goede vriend wilde wel zaaddonor zijn en in een mum van tijd was ik zwanger. Ik wilde alleen zwanger worden van iemand die ik goed kende. Het is per slot van rekening de biologische vader van je toekomstige kind. Mijn dochter Renée is absoluut het mooiste wat hij me heeft kunnen geven. Tot op de dag van vandaag ben ik hem daar dankbaar voor.

De opvoeding gaat goed en ondanks de verantwoordelijkheden die ik heb als directeur van een pr-bureau, geeft mijn dochter zelf aan dat het haar in de opvoeding aan niets ontbreekt. En dat is een geruststellend idee. Mijn leven als bewust alleenstaande moeder – bam-moeder – is een kwestie van plannen en prioriteiten stellen; werk en privé goed scheiden. Eigenlijk zie ik het vooral als een voordeel dat ik geen man heb met wie ik constant in overleg hoef over de meest pietluttige dingetjes. Nu kan ik het regelen zoals ik het wil. En de tijd die ik anders aan mijn partner zou besteden, stop ik nu in Renée. Een vaderfiguur lijkt Renée nu nog niet te missen. Dat komt misschien doordat ik veel mannelijke vrienden en kennissen heb, met wie zij het ook goed kan vinden. Daarnaast denk ik dat het in de opvoeding eerder gaat om de omgang met anderen dan om de specifieke figuur binnen het gezin. Je moet je natuurlijk nooit isoleren op een eiland, want dan kan het sneller mislopen. Dus dat gebeurt niet. Een vader is dan misschien in ons gezin niet aanwezig, maar dat wordt wel gecompenseerd in de samenleving waar degene die voor de klas staat, een trainer of gewoon iemand die thuis over de vloer komt, vaak een man is. En natuurlijk spelen

ook familie en vrienden een belangrijke rol. Om me heen zie ik steeds meer moeders die alleen voor de opvoeding staan. Sommigen bewust, anderen noodgedwongen. Vanwege de vragen waar veel alleenstaande vrouwen tussen de dertig en veertig mee zitten, heb ik in 1999 de 'single-en-kindmailinglist' opgestart. Daarop kunnen vrouwen informatie en ervaringen uitwisselen over hun leven als bewust alleenstaande moeder. Sinds de oprichting groeit de lijst explosief en lees je veel positieve verhalen. Er zijn er zelfs bij die het zo'n uitkomst vinden om in hun een-tje een kind op te voeden dat ze besluiten om voor een tweede of zelfs een derde kindje te gaan.'

Marjan de Wolff (46) is moeder van Renée (13)

'Mijn ervaring is dat we heel sterke vrouwen zijn'

'Ik vind het helemaal geweldig om alles alleen te doen. Voor klusjes in huis draai ik mijn hand niet om en de opvoeding doe ik hoe ik denk dat goed is.

Ik had echt de drang om kinderen te krijgen. Maar na een paar relaties merkte ik al snel dat steeds meer mannen bindingsangst hebben en ja, dan moet je niet aan kinderen beginnen. Ik heb er op mijn 34e voor gekozen om alleen aan een kind te beginnen en daar heb ik nooit spijt van gehad. Helaas zijn er wel drie miskramen en een heleboel IUI-behandelingen (*het inspuiten van sperma direct in de baarmoeder, red.*) aan voorafgegaan, voordat ik uiteindelijk de trotse moeder werd van Annique.

Net als elke ouder moet je een aantal dingen van je eigen leven ervoor opgeven, maar het is me alles waard. Je krijgt er zoveel liefde van je kind voor terug. En het is allemaal goed te combineren met de vier dagen in de week dat ik in het onderwijs werk.

Mijn ervaring is dat bam-moeders heel sterke vrouwen zijn. Ze zijn zelfstandig en weten goed wat ze willen. Vaak zie je ook dat ze een vrij hoge opleiding hebben.

Als trotse bam-moeder zou ik graag meer kinderen willen. Zelf ben ik enig kind en ik mis – nu ik ouder ben – wel een broer of >

De donor: 'Natuurlijk mag een kind weten wie ik ben'

'Ik ben donor geworden, omdat ik vrouwen wil helpen met hun kinderwens. Bovendien zijn goede spermadonoren schaars, zeker nu de anonimiteit van het donorschap is opgeheven. Iedere vrouw moet kinderen kunnen krijgen, ongeacht seksuele geaardheid of geloof. Maar blijkaar is dat maatschappelijk nog niet helemaal aanvaard. Ik ben zoals dat heet een C-donor, wat staat voor een bekende donor, te vinden via bijvoorbeeld het internet. Ik heb nu vijf kinderen bij verschillende vrouwen, van lesbiennes tot bam-moeders. Belangrijk in mijn ogen is dat donorkinderen het recht moeten hebben te weten van wie ze afstammen. En dat kunnen ze via het C-donorschap. Ieder jaar zorg ik voor een uitgebreid medisch dossier waarin staat dat ik vrij ben van soa's zoals aids en van erfelijkheidsziekten. Ik vind dat je dat verplicht bent tegenover de vrouw die een kindje van je wil. Zelf heb ik nog geen kinderen die ik opvoed. Maar wie weet, komt dat nog.'

Ed Houben (35)

zus. Daarom zou ik graag voor Annique nog een kindje willen. Want als er dan onverhoopt iets met mij gebeurt, heeft ze altijd nog een steun en toeverlaat.'

Marja ten Braak (39) is moeder van Annique (15 maanden)

'Als ze 16 is, komt ze er zo achter wie haar biologische vader is'

'Op mijn 36ste vond ik het welletjes. Ik wilde al lang kinderen en had geen zin om de kans om ooit moeder te worden aan mijn neus voorbij te laten gaan. Dus stapte ik naar de geboortekliniek om via kunstmatige inseminatie zwanger te raken. Daar krijg je dan eerst een intakegesprek voordat je begint met de behandelingen. Ik vond dat allemaal heel spannend, maar miste totaal geen man in het geheel. Ook niet toen ik daar op dat bed lag in de geboortekliniek. Gelukkig duurde het maar kort, want na drie inseminatiepogingen was ik zwanger.

Ik weet helemaal niets van de donor; niet wat voor kleur haar hij heeft, of hij lang of kort is, wat voor opleiding hij heeft. Wel weet ik dat hij gezond is en dat hij tot in den treure getest is op erfelijkheidsziektes, soa's, etc. Mijn dochter kan als ze zestien is wel achterhalen wie haar biologische vader is, maar daar heeft ze nu nog niet om gevraagd. Natuurlijk zijn we, ondanks dat we hem niet kennen, heel blij met hem. Donorschap vind ik wel iets anders dan vader-

schap, bij dat laatste komt toch veel meer kijken. Voor Mariska geldt dat ook, denk ik, ook al zegt ze zelf dat hij toch 'één zandkorreltje' haar papa is.

Mariska en ik zijn niet alleen moeder en dochter, maar ook vriendinnen. We praten over van alles en nog wat en trekken er geregeld samen op uit. Fantastisch! Het gaat eigenlijk hartstikke goed en ook heb ik het geluk gehad dat de turbulente periode van bevallen, kramen en de prille maanden als moeder zonder al te veel problemen verliep. Als dat niet zo was geweest, zou ik me kunnen voorstellen dat een partner erg had geholpen. Je hebt dan toch een klankbord, iemand die je bijstaat in slechte tijden met wie je het één en ander over je kind kunt bespreken.

Omdat ik op vrij late leeftijd deze stap heb gezet, zit een broertje of zusje er niet in voor Mariska. En dat vind ik aan de ene kant wel jammer. Aan de andere kant krijgt zij nu wel mijn volledige aandacht en hebben we het samen naar ons zin. Stel je voor dat je toch besluit weer zwanger te worden zonder partner en je krijgt een kind dat niet helemaal gezond is. Dat vergt toch veel tijd en energie. Misschien schiet je andere kind er dan bij in. Dat zou ik niet willen.

Nee, als ik een advies zou mogen geven voor vrouwen die overwegen om in hun eentje moeder te worden: wacht niet te lang, want als je nog een tweede of een derde wilt, ben je al gauw te laat en worden de risico's al maar groter. Maar laat je niet door het ontbreken van een partner uit het veld slaan en stap in dit grootse en vooral mooie avontuur. Want het is het mooiste wat je ooit kan overkomen, of er nu een vader bij is of niet.' **Jacqueline Leenders (45) wilde wel haar verhaal vertellen, maar liever niet met haar echte naam en die van haar dochter (8) in esta.** <

Zo werkt het

Als een vrouw eenmaal besloten heeft bam-moeder te willen worden, zijn dit de mogelijke stappen:

• Intakegesprek bij de geboortekliniek

• Start van de verschillende zwangerschapsbehandelingen via:

ZI (Zelf inseminatie): het via een spuit zelf inbrengen van het donorsperma.

Locatie: thuis of elders.

KI (Kunstmatige inseminatie, ook wel KID genoemd): het via een spuit inbrengen van het ontdooid donorsperma. Locatie: ziekenhuis of kliniek.

IUI (Intra uterieme inseminatie): het direct inbrengen van het donorsperma in de baarmoeder. Meestal toegepast bij vrouwen boven de 38 jaar of als KI of ZI niet tot een zwangerschap hebben geleid. Locatie: ziekenhuis of kliniek.

360.000 alleenstaande moeders

Van de 2.500.000 gezinnen in Nederland zijn er 400.000 één-oudergezinnen. Daarvan staan er bij het CBS 360.000 alleenstaande moeders geregistreerd. In Nederland staat 1 op de 6 ouders er alleen voor, dat is ruim 16% van de gezinnen. In vergelijking met het Caribisch gebied is dat weinig: daar heeft 50-60% van de kinderen één ouder.

A-B-C-donoren

A-donor: compleet anoniem, sinds 1 juni 2004 bestaat deze categorie niet meer.

B-donor: gedeeltelijk geregistreerde anonieme donor. Bij deze vorm kan een kind vanaf zijn 16e jaar achterhalen wie zijn of haar biologische vader is.

C-donor: bekende donoren via advertenties, vrienden- of kennissenkring. Bij deze laatste groep is het verstandig om vooraf de motieven te checken, na te denken over het eventueel opstellen van een donorcontract en hem te vragen om een uitgebreid medisch dossier.

Adressen

- www.bam-mam.nl
- www.donorsperma.nl (Medisch Centrum Blijdorp in Barendrecht, met spermabank)
- www.ivfcliniek.nl
- www.kidkids.nl
- Stichting BAM-moeders http://groups.yahoo.com/group/BAM-Stichting_NL/

Mag een adoptieouder (of -vader) aan haar kind vertellen dat het geboren is uit een incestueuze verkrachting? Ja. Moet een kind weten dat het vroeger seksueel is misbruikt, of dat zijn moeder prostituee was? Ja. Is het nodig een adoptiekind te belasten met de wetenschap dat het afstamt van een schizofrene vader, of van een moeder die het ooit probeerde te doden? Ja.

Een ouder die iets verzwijgt, schendt de belangrijkste band die een adoptiegezin kent: het onderlinge vertrouwen. En eens, als het kind groot is, komt het erachter wat de ouders allemaal wisten op het moment van adoptie. Dan kan het zijn of haar dossier uit het geboorteland inzien. Misschien begrijpt en vergeeft het kind dat er iets is verzwegen, maar waarschijnlijk is dit niet.

Bij een adoptie zijn lang niet alle gegevens bekend. Het is al evenmin zeker dat de gegevens in de rapportage uit het land van herkomst kloppen. Zelfs de geboortedag kan een verzinsel zijn. Een adoptiekind, dat toch al een deel van zijn verleden is kwijtgeraakt, heeft daarom recht op alle beetje informatie die voorhanden zijn. Hoe verleidelijk het ook is om je kind te beschermen en weg te houden van de harde feiten, onwetendheid en onzekerheid zijn uiteindelijk erger.

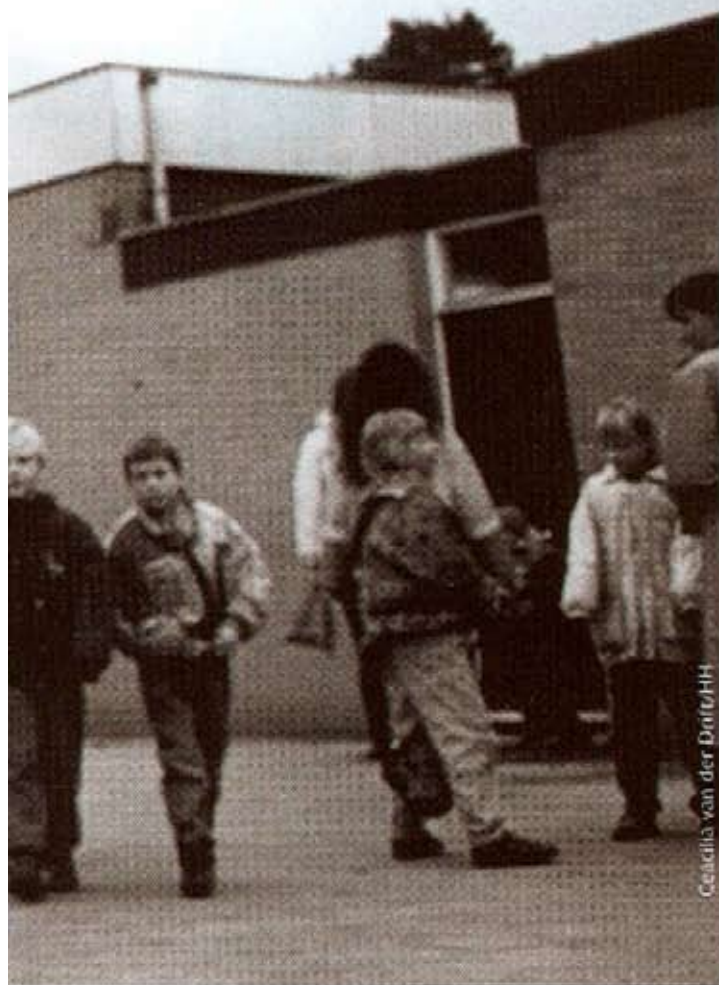
Tijdens de verplichte voorlichtingscursus vooraf voor de ouders in spe wordt het er al ingepompt: verzwijg nooit dat je kind is geadopteerd, zorg dat het er open met je over durft te praten. Nu is het met de buitenlandse adopties van tegenwoordig nogal lastig te verbergen dat een kind 'uit de buik van een andere moeder' is geboren. Ik weet uit ervaring dat het de eerste keren even slikken is om dit ter sprake te brengen en er de juiste woorden voor te vinden. Veel ouders wachten daarom af tot hun kind er zelf over begint. Hun redenering: een kind snapt alleen dát waar het aan toe is. Dat is een onderschatting van de intuïtie van een kind. Een kind voelt donders goed aan dat er thuis over bepaalde onderwerpen maar beter gezweven kan worden. Zo ontstaat er ongemerkt een taboe binnen het gezin.

Dat sommige ouders het lastig vinden om hun kind te vertellen over de tijd vóóordat het in het nieuwe gezin terecht kwam, blijkt wel uit het feit dat zich bij de steunpunten voor 'rootsreizen' regelmatig jonge mensen melden die niet eens hun oorspronkelijke buitenlandse naam kennen, laat staan de naam van het kindertehuis waar zij vandaan komen. Hoe kun je iemand dit deel van zijn identiteit onthouden? Hoe kun je je kind zo teleurstellen? En wee vooral de adoptieouders wier kind op een dag ontdekt dat het zijn leven lang is voorgelogen met mooie praatjes. Zij mogen rekenen op de verbijstering van het kind, soms zelfs verbreking van alle met liefde opgebouwde banden. In de ogen van het 'slachtoffer' is het verraad, niets meer of minder. Spreek dus, adoptieouder. Maar doe het met wijze woorden en weet waar je aan begint, zeker als de start van je kind extra zwaar was.

Dat het moeilijk is om een kind over zijn gruwelijke verleden te vertellen, is natuurlijk niet vreemd. Niemand wil haar kind verdriet doen. Volgens de Amerikaanse psychologe Harriët Lerner doemt bij elke verandering in het leven de vraag op: 'Hoe blijven we bij de mensen horen van wie we houden als we te veel van ze gaan verschillen?'

Een angst voor verwijdering dus, die in dit geval beide partijen kan overkomen. Maar de angst voor het onbekende kan een kind net zo goed kwellen. In haar boek *Angst en andere ongewenste gasten* stelt Lerner dat deze angst ons zelfbeeld verstoort. Hoe meer we proberen onze angst te onderdrukken, hoe slechter het met ons zelfbeeld gaat, want we nemen het onszelf kwalijk dát we bang zijn. Angst en onwetendheid prikkelen ook nog eens de fantasie. Bij de een kan dit tot een minderwaardigheidsgevoel leiden, bij de ander juist tot zelfverheerlijking. De waarheid is dus in feite een probaat middel om angsten en waanideeën het hoofd te bieden.

Door te praten kunnen wij onze eigen interpretatie aan onze geschiedenis geven, het op onze manier verwerken, meent de Franse psycholoog Boris Cyrulnik. En juist door onze geschiedenis met anderen te delen, blijven we onderdeel van de gemeenschap. Wie niet praat, raakt op den duur geïsoleerd en

Cecilia van der Drift/HH

verlamd, geplaagd door de spoken uit het eigen verleden.

Maar hóe moet je over een traumatisch verleden praten? 'Een moeilijk verhaal moet je inbedden,' vindt Martina Tobias van Wereldkinderen, de grootste instantie in ons land die bevoegd is om adoptieouders en -kinderen bijeen te brengen. Tobias heeft zelf twee volwassen adoptiekinderen, is grootmoeder van drie kleinkinderen en begeleidt jongeren bij rootsreizen naar Colombia. 'Je moet het verhaal over het land en de cultuur erbij vertellen om het begrijpelijk te maken. Wanneer je wat precies vertelt, hangt natuurlijk sterk van het kind zelf af. Maar wat er bekend is, moet je zeggen, in ieder geval de grote lijnen. Als je dat lastig vindt, dan zoek je maar steun vanbuiten af. Een ernstig beschadigd kind komt vaak toch al bij de hulpverlening terecht. Ouders kunnen die therapeut om hulp vragen.'

Het gaat dus om méér dan sec de waarheid vertellen, maar het is ook niet nodig om spoorvlagen naar het geboorteland van je kind af te reizen om daar alle archieven overhoop te halen, op zoek naar nog wat feitjes. Ouders die dit laatste fanatiek doen, vertonen volgens Tobias misschien zelfs vermijdingsgedrag. 'Je moet eerst met elkaar door het verdriet heen, hoe eng dat ook mag zijn. Ga met je kind op de bank zitten en praat. "Ik weet het niet" is ook een legitiem antwoord bij adoptie. Als adoptieouder moet je je kinderen naar de volwassenheid begeleiden in de wetenschap dat een aantal vragen nooit wordt beantwoord. Des te belangrijker is het dat je vertelt wat je wél weet.'

Rokeya Brink werd met vier maanden geadopteerd uit Bangladesh en noemt zichzelf een gewone Friese meid van 28 jaar. Ook zij vindt het beter om alles te weten. Ter nuancering voegt ze hieraan toe: 'Ik ken mijn biologische ouders niet en heb er gevoelsmatig geen band mee. Dus als iemand mij zou vertellen dat er iets vreselijks met mijn biologische moeder is gebeurd, vind ik dat wel heel erg maar voel ik het toch niet zo. Mijn moeder is iemand anders dan mijn verwekker. Ik heb mijn levensverhaal geaccepteerd. Ook al is het misschien niet eens waar, ik houd me voor het gemak vast aan de informatie die ik heb.'

Aan de ervaren adoptieouder Tobias de vraag op welke leeftijd de (harde) waarheid op tafel moet liggen. 'Vóór de puberteit moet het hele verhaal bekend zijn; alleen erg pijnlijke details kunnen tot later wachten. En als een deskundige afraadt om alle details te vertellen, moet je misschien niet tot het uiterste gaan.'

Zoals gezegd kan het voor adoptieouders verleidelijk zijn maar af te wachten tot er vragen komen. Intussen bereiden zij zich met samengeknepen billen voor op het gesprek. Het doet denken aan de bloemetjes en bijtjes van een paar generaties geleden: op een dag ga je allemaal rond de tafel zitten en vertel je *the facts of life*. Maar zo geef je geen seksuele voorlichting meer, en zo vertel je evenmin aan je adoptiekind de details van zijn verleden. Dat moet geleidelijk aan, door de jaren heen, gebeuren.

David Brodzinsky, buitengewoon hoogleraar klinische en ontwikkelingspsychologie, gaf aan zijn boek *Geadopteerd niet voor niets de ondertitel mee: Een leven lang op zoek naar jezelf*. In dit boek onderscheidt hij diverse stadia die geadopteerde kinderen doorlopen. Kort samengevat beseft een kind na

Wee de adoptieouders wier kind op een dag ontdekt dat het zijn leven lang is voorgelogen met mooie praatjes

het vijfde jaar dat het anders is, namelijk geadopteerd. Tussen het achtste en het elfde levensjaar nemen de mogelijk romantische gevoelens over adoptie af. Het kind begrijpt dat 'een gezin stichten' (geluk dankzij zijn komst in het adoptiegezin) ook impliceert dat het ergens anders ongewenst was. Dit is dus de periode waarin het leeuwendeel van de geschiedenis moet worden verteld.

Rond het twaalfde, dertiende jaar kan het kind abstract denken. Het tracht tot een eigen definitie van goed en kwaad te komen. Vage waarheden kunnen tot positieve dan wel negatieve conclusies leiden. De opmerking 'je biologische moeder was een serveerster' kan gaan betekenen dat ze in was voor een pretje toen ze per ongeluk zwanger raakte, of dat ze een hoer was. In de puberteit gaat het kind vervolgens op zoek naar zijn identiteit, en begint het ethische oordelen te vellen over zijn afkomst én zijn nieuwe gezin. Om dit enigszins uitgebalanceerd te kunnen doen, is het belangrijk dat het feitelijke kennis heeft, niet gekleurd door morele oordelen of fantasieën. Vandaar dat Tobias adviseert om vóór de puberteit de waarheid te hebben verteld.

Rond de adolescentie ontstaan weer nieuwe angsten, zowel bij de adoptieouders als bij het kind. Het kind vraagt zich af van welke familie het de goede en de slechte eigenschappen heeft gekregen. Dit blijft regelmatig terugkomen, want op middelbare leeftijd bijvoorbeeld voelt een mens de behoefte om een psychische erfenis na te laten voor zijn kinderen. En dat vergt weer kennis van het eigen verleden.

Als adoptieouder voorzie je je kind van de kennis over zijn verleden door het van jongs af regelmatig stukjes behapbare realiteit te voeren. Die kan het uitspugen als ze te machtig blijken, of onderzoeken en vragen wat erin zit. Het kind kan zelf vragen naar méér als het nog niet verzadigd is. Maar nooit, maar dan ook nooit, mag je een kind één groot, loodzwaar brok door de keel duwen dat het niet kan verteren. <<

DIDO MICHELSEN IS JOURNALISTE, MOEDER VAN TWEE GEADOPTEEERDE DOCHTERS EN AUTEUR VAN BOEKEN OVER ADOPTIE:

DOCHTERS VAN VER. BELEVENISSEN VAN EEN ADOPTIEMOEDER, ARCHIPEL, €15,95, ISBN 9063051697 (VERKRIJGBAAR VANAF JANUARI 2005)

WENNEN EN HECHTEN, EEN HANDLEIDING VOOR ADOPTIEOUDERS, SWP, €16,-, ISBN 9066655399